

УДК 351.347.965.42(043.3)

DOI: <https://doi.org/10.31732/2707-9155-2020-38-16-24>

Проблеми і перспективи розвитку та функціонування медіації у вітчизняних судах

Француз А.Й.

*Герой України, Заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
тел.: (050) -33-944-02, e-mail: AnatoliyFJ@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2861-1252*

Бабат О.І.

*Здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна,
тел.: 067-502-24-02, e-mail: alyonababat@ukr.net
ORCID: 0000-0002-0169-9330*

Problems and prospects of the development and functioning of mediation in national courts

Frantsuz A.J.

*Hero of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine
Doctor of Laws Sciences, Professor,
Professor of Department of State Legal Disciplines,
“KROK” University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
tel.: (050) -33-944-02, e-mail: AnatoliyFJ@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2861-1252*

Babat O.I.

*Master's Degree Student, “KROK” University,
Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 031113, Ukraine
tel.: 067-502-24-02, e-mail: alyonababat@ukr.net
ORCID: 0000-0002-0169-9330*

Анотація. У статті досліджено теоретико-правові основи становлення та розвитку медіації в Україні. Медіація – переговорний процес за участю третьої сторони, що сягає своїм корінням в історію розвитку людських відносин, але оформився як сучасна практика розгляду конфліктних ситуацій лише в другій половині XX століття. Сьогодні в країнах з розвинутою правовою системою медіація досить широко застосовується при вирішенні різних конфліктів, а люди все частіше вдаються до допомоги медіаторів. Статистика показує, що в більшості випадків їм вдається вирішити конфлікт успішно. Основною перевагою медіації є активна позиція сторін у комунікативній взаємодії, проте сучасні українські реалії децю інші – громадяни України ставляться з деякою пересторогою до самої процедури медіації. Бар'єром на шляху масштабного практичного впровадження медіації загалом у вітчизняну правову систему, зокрема її інтеграції в судову систему, є відсутність обов'язкової досудової медіації, законодавчої бази, яка регламентує можливість здійснювати переспрямування осіб, що беруть участь у суперечці, на обов'язкове проходження процедури медіації, а також відсутність можливості застосування матеріальних заходів впливу на осіб-учасників спору, які перешкоджають позасудовому врегулюванню спору. Разом з тим, процесуальне законодавство та практика його застосування в зарубіжних країнах передбачають регулювання проблемних питань співіснування і взаємодії інституту медіації з органами правосуддя. Особливість процедури медіації полягає в тому, що сторони бажають за участі посередника (медіатора) знайти взаємоприйнятне рішення в своєму спорі та врегулювати його. Медіатор, який є по суті арбітром або представником будь-якої зі сторін спору, по факту виконує функції проміжної ланки – транслятора (переговорника) між ними. Медіатор не володіє правом приймати рішення щодо спору в рамках проведення процедури і по його суті. Медіатор виявляє, сприяє виявленню справжніх намірів сторін, їх реальних потреб при обговоренні й допомагає знайти спільне для обох сторін рішення.

Ключові слова: медіація, медіатор, посередник, конфлікт, спір, врегулювання.

Формула: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 9.

Annotation. The article examines the theoretical and legal bases of the formation and development of mediation in Ukraine. Mediation is a negotiation process involving a third party, rooted in the history of the development of human relations, but took shape as a modern practice of consideration of conflict situations in the second half of the twentieth century. Today in countries with the developed legal system, mediation is widely used in solving various conflicts, and people are increasingly resorting to the help of mediators. Statistics show that in most cases they manage to resolve the conflict successfully. The main advantage of mediation is the active position of the parties in the communicative interaction, however, the modern Ukrainian realities a few others – citizens of Ukraine are treated with some caution to the mediation procedure. The barrier to the large-scale practical implementation of mediation in General in the domestic legal system, in particular, its integration into the judicial system is the lack of mandatory pre-trial mediation, the legal framework, which reglementary the ability to redirect individuals involved in the dispute to compulsory mediation, and the inability to apply the substantive measures of impact on the persons concerned in the dispute, preventing out-of-court settlement of the dispute. However, procedural legislation and practice of its application in foreign countries provide for the regulation of problem issues of coexistence and interaction of mediation with justice. The feature of mediation is that the parties desire the participation of an intermediary (mediator) to find a mutually acceptable solution to their dispute and to settle it. A mediator, which is essentially an arbitrator or representative of any of the parties to the dispute performs the functions of the intermediate translator (negotiator) between them. The mediator has no authority to decide on the dispute under

the procedure and in its essence. The mediator identifies and helps to identify the true intentions of the parties, their real needs during the discussion and helps you find common to both parties.

Keywords: mediation, mediator, mediator, conflict, dispute, settlement.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0, bibl.: 9.

Постановка проблеми

Проголошена і здійснювана в нашій країні широкомасштабна модернізація суспільно-політичної та соціально-економічної сфер життєдіяльності передбачає в якості найважливішої заявленої мети побудову високоєфективної системи забезпечення і захисту прав та свобод людини і громадянина як основи розвитку суспільства й держави. Центральним елементом правоохоронної та правозабезпечувальної системи виступає суд як універсальний інструмент щодо захисту і відновлення оспорюваних та порушених прав усіх зацікавлених осіб. Разом з тим, розглядаючи питання про універсальність, ми не повинні мати на увазі винятковість і єдиність у виборі правового інструменту. Переважне та першочергове використання «судових засобів захисту» виправдано і правомірно заохочується, проте загалом це призвело до надмірного завантаження (а в цілому перевантаження) судів, збільшення термінів розгляду справ, зниження якості та ефективності судових процедур, а також до того, що всі інші альтернативні (позасудові) засоби і способи рідко використовуються, а отже, є недостатньо досліджуваними та малопродуктивними.

В Україні медіація не знайшла свого масштабного застосування, проте її актуальність від цього не зменшується. Рівень застосування медіації у вітчизняних судах залишається низьким, що пов'язано з тим, що громадяни ставляться з недовірою до даної процедури, а інформаційно-ознайомлювальної роботи на належному рівні фахівцями не проводиться.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Організаційні основи та процесуальний порядок проведення процедури медіації, її ролі в демократичному суспільстві, правового статусу адвокатів у своїх працях розкривали зарубіжні та вітчизняні науковці, зокрема: В. Коссак, І. Дутка, О. Сушинський, М. Мамчур, Н. Мазаракі, С. Демченко, Andrew F. Hayes, Jane C. Murphy, Jay Folberg, Dwight Gollann, Thomas J. Stipanowich, Lisa A. Kloppenberg та інші.

Деякі аспекти медіації висвітлено у працях учених: Х. Алікперова, О. Аллахвердова, А. Арутюнян, С. Бобровник, С. Гусарєва, Н. Грень, С. Демченка, М. Карпенка, С. Курочкіна, Ю. Микитина, В. Цимбалюка, С. Шаповалової, Н. Шатіхіної, В. Яковлева, І. Ясиновського та ін.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

На сьогоднішній день медіація є одним із найпопулярніших альтернативних способів урегулювання спорів (конфліктів) у розвинених країнах світу. Наразі медіація активно розвивається в країнах Європи, Австралії, США, а також формується на території країн пострадянського простору. Зокрема, в таких країнах, як Білорусія, Росія, Казахстан уже є профільний закон, яким запроваджено інститут медіації та визначено правові засади надання послуг з медіації, практики мирного врегулювання спорів позасудовими методами, що забезпечує баланс взаємовідносин між судовою системою та інститутом медіації.

У період становлення медіації в

Україні є актуальним вивчення досвіду іноземних країн, де впроваджена така діяльність на законодавчому рівні для застосування вищезазначеного досвіду в українських реаліях.

Як і будь-яка сфера діяльності в Україні, медіація потребує правового врегулювання, а саме профільного законодавства, яке здатне ефективно врегулювати відносини в сфері медіації, а також необхідним є внесення змін у відповідні закони, в тому числі процесуальні, доповнивши їх статтями, які дадуть змогу все частіше застосовувати медіаційні процедури між сторонами спору.

Формулювання цілей статті

Метою статті є осмислення медіації як нової для України соціо-комунікативної практики і зростаючим інтересом до неї, як з боку наукової спільноти, так і з боку громадськості.

Виклад основного матеріалу дослідження

Необхідність більш широкого розгляду медіації передбачає постановку питання походження медіації, визначення історії її формування, а також культурної традиції, до якої вона належить. Природно, між питанням генезису і сутнісного визначення медіації існує прямий зв'язок: чим ширше буде визначення медіації, тим більш давнім і найпоширенішим по всьому світу буде даний спосіб вирішення конфліктів. І навпаки, чим вужче визначення медіації – тим точніше можна визначити історичну та соціокультурну локацію даного феномену. Насправді, методологічна складність якраз і полягає в тому, що вважати медіацією. Якщо під медіацією розуміти посередництво, спрямоване на конструктивне вирішення спору, при якому посередник не є зацікавленою стороною і не володіє повноваженнями вирішення спору, а тільки здійснює комунікативну

функцію, сприяє здійсненню діалогу інтересів, то тоді слід визнати, що світова історія містить у собі безліч прикладів медіації та говорити про будь-який історичний момент її виникнення неможливо. Такі історичні форми медіації можуть бути випадковим і унікальним явищем або являти собою форму соціального інституту.

На тлі історичного різноманіття форм медіації важливим кроком у дослідженні є визначення специфіки сучасного типу медіації і співвіднесення сучасного типу медіації з медіацією як явищем взагалі, розглянутої в глобальному соціокультурному контексті. Існує низка підстав, що дозволяють виділяти сучасну форму медіації як самостійного явища: це самовизначення медіації, як мінімум на рівні поняття, наявність спеціального методологічного підходу до медіації та звернення до результатів соціально-гуманітарного наукового пізнання в якості теоретичної основи медіації [5]. Також характерною рисою сучасної медіації є юридичне оформлення інституту медіації, зокрема в іноземних державах, у тому числі в Росії існує законодавча база, що визначає правові можливості медіації. Україна ж свою специфічну нормативно-правову базу ще формує.

Аналіз правотворчої діяльності в напрямку створення і закріплення інституту медіації, яка передувала створенню проекту Закону «Про медіацію», дозволяє зробити висновок про те, що головною метою цієї діяльності було створення зручного і швидкого механізму вирішення спорів, що виникають між суб'єктами суспільних відносин, який би відрізнявся гнучкістю і гарантував виконання рішень, прийнятих у ході застосування процедури медіації.

Іншою важливою метою діяльності щодо формування у вітчизняній правовій практиці інституту медіації було

створення альтернативи судовій процедурі вирішення спорів, що сприяло б зниженню навантаження на суди, економії бюджетних коштів і витрат, пов'язаних з вирішенням спорів, удосконалення правової системи і підвищення якості правосуддя [6]. Перші кроки на ниві розбудови альтернативних (неюрисдикційних) механізмів вирішення спорів у вітчизняній практиці були зроблені при формуванні правової системи з прийняттям Цивільного процесуального кодексу та Господарського процесуального кодексу України, а також Закону України «Про третейські суди» від 2004 року. Заслуга ЦПК і ГПК України в цьому плані полягає в закріпленні на нормативному рівні інституту мирової угоди та процедур, пов'язаних з розглядом спорів третейськими судами. Зазначені інститути були далеко не нові для правової реальності пострадянського простору [7]. Можливість укладення мирової угоди і звернення до процедури розгляду спорів третейськими судами була передбачена законодавчо ще до розпаду СРСР.

Прийняття 3 листопада 2016 р. Верховною Радою України за основу проекту Закону України «Про медіацію» за реєстраційним № 3665, що є фактично вираженням твердого наміру запровадити на якісному рівні процедуру медіації в Україні [2]. Прийняття до розгляду даного законопроекту є практичним кроком до реалізації заходів щодо впровадження примирних процедур, регулює відносини, пов'язані із застосуванням процедури медіації до суперечок, що виникають з будь-яких правовідносин, а також у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, передбаченого статтею 477 Кримінального процесуального кодексу України, та справах про адміністративні

правопорушення [3].

Це новація у вітчизняному законодавстві – зовсім інший, який відрізняється від традиційних силових способів вирішення суперечок, процес, прийнятий з метою запропонувати суспільству зручний і швидкий спосіб вирішення спорів у ході процедури медіації, а також заощадити судові витрати й знизити навантаження на суд.

Інститут медіації розглядається як право кожного захищати свої права і свободи всіма способами, не забороненими законом, що представляє можливість громадянам та юридичним особам на свій розсуд урегулювати спір без звернення до суду, на що вказує ч. 3 ст. 124 Конституції України: «Законом може бути визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору» [1; 4].

Інститут медіації як такий – не нововведення в праві. У всьому світі медіація є однією з найбільш популярних і ефективних форм несудового врегулювання суперечок. У більшості європейських країн близько 80% суперечок вирішуються за допомогою медіації. У даний час у США медіація дозволяє в досудовому порядку врегулювати близько 90% суперечок між комерційними організаціями. У судах Великобританії практикується обов'язкова медіація, а за відмову від неї накладаються штрафи. У США і в Англії існує обов'язкова досудова медіація, що фактично змушує конфліктуючі сторони розпочати діалог [8; 9].

На жаль, в Україні для більшості громадян і представників бізнесу вступ закону в силу пройшов повз увагу. Підприємці, як і раніше, вважають за краще вирішувати свої суперечки в господарських судах, а громадяни, за звичкою, йдуть за захистом своїх прав та інтересів до суду.

Науковцями, практикуючими юристами, фахівцями у сфері права вказує-

ся на необхідності в цілях оптимізації судового навантаження законодавчого впровадження і розвитку альтернативних способів вирішення суперечок, примирних процедур, досудового врегулювання суперечок, проблем своєчасного виконання судових рішень, відкритості та доступності правосуддя.

У даний час складається така ситуація, що самим суддям не до кінця зрозуміло, яким чином може бути застосований закон. Можливо, варто запрошувати медіаторів у судові засідання і роз'яснювати право укладення медіативної угоди (договору), щоб конфліктуючі сторони зверталися до медіаторів. Зараз закон говорить, що суддя повинен сприяти примиренню сторін, але не зрозуміло як саме. Самі судді поки без особливого бажання ставляться до необхідності направлення сторін для процедури медіації. Позначається досвід роботи зі сторонами в процесі розгляду справ. У даний час тільки незначний відсоток громадян і підприємців готові домовлятися між собою щодо процесу вирішення конфлікту. Більшість приходять у суд, коли конфліктна ситуація виходить з-під контролю.

Направлення суддею для проведення сторонами медіації, компетентне тлумачення права на звернення до процедури медіації, інформування про суть процедури, її можливості, а також застосування медіативних навичок є ефективними механізмами при вирішенні даного завдання, яке покладено безпосередньо на суддю, його помічника і працівників апарату суду.

Альтернативні способи вирішення спорів (процедура медіації, примирні процедури) в даний час поки не знайшли широкого застосування. Основні причини цього полягають у такому: низька поінформованість населення, новизна процедури, високий ступінь конфліктності учасників спору, відсутність

навичок і традицій ведення переговорів, відсутність підтримки з боку суддівського співтовариства, відсутність державної програми популяризації та впровадження медіації тощо. Сторони погоджуються пройти процедуру медіації у виняткових випадках, після того, як суддями в судових засіданнях витрачається чимало часу на роз'яснення суті процедури медіації та її переваг.

Позитивною рисою даної процедури можна назвати недовгий термін урегулювання конфлікту, оскільки немає потреби збирати докази, залучати свідків, призначати експертизу і т.п. На відміну від судового розгляду, при проведенні процедури медіації не може бути третіх осіб, які заявляють або не заявляють самостійних вимог. Усі суб'єкти, чії права порушені спірними правовідносинами, можуть брати участь у врегулюванні суперечок за допомогою медіації як рівноправні учасники переговорного процесу. При цьому медіатор не є суб'єктом спірних правовідносин і не може бути представником однієї зі сторін. Він виступає як посередник (незалежна і незацікавлена особа в даному конфлікті), за допомогою якого сторони самостійно, конфіденційно і добровільно приймають спільне рішення [6].

Медіація відкриває для адвокатів нову, специфічну і широку сферу професійної практики. Надання допомоги в процедурі примирення, виявлення дійсних потреб та інтересів сторін, здійснення комплексного аналізу розбіжностей, що виникли, й облік не тільки правового положення довірителя і протилежної сторони, але й різних неправових чинників, що мають значення при врегулюванні спору, є новою сферою і вимагає від адвокатів спеціального навчання (освоєння). Відмова адвокатів від практичного освоєння примирних засобів, процедур та механізмів призведе, швидше за все, до того, що адвокат-

ська спільнота буде розглядатися потенційними довірителями як консервативний інститут, нерозривно пов'язаний тільки з державною судовою системою, тоді як послуги в сфері врегулювання юридичних суперечок будуть надавати інші професійні групи.

У зв'язку з можливим ухваленням закону про медіацію гостро постає питання про професійні кадри медіаторів. Адвокати, будучи фахівцями в галузі права, є однією з найбільш відповідних професійних груп для виконання ролі медіатора при врегулюванні спорів у сфері права.

Незважаючи на те, що превалюючим напрямком адвокатської діяльності є власне досудове врегулювання спорів, примирливий напрямок ще недостатньо розвинений в адвокатському середовищі. Багато в чому це пов'язано з відсутністю спеціальної літератури, присвяченої розгляду місця медіації в адвокатській діяльності й розробці практичних рекомендацій щодо участі адвоката в медіації. Спеціалізоване законодавство з цих питань також відсутнє [7].

Поширення та активне використання у вітчизняній практиці примирливого підходу щодо припинення юридичних спорів буде актуальним і особливо цінним. Потреба в альтернативному вирішенні спорів найбільш гостро проявляється в умовах кризи державної системи вирішення спорів. Основні переваги медіації та інших альтернативних примирних процедур – делегування відповідальності за підсумковий результат суб'єктам юридичного конфлікту і розвантаження державних судів за рахунок тих категорій спорів, які можуть бути самостійно врегульовані сторонами, – можна вважати потенційно перспективними з погляду поширення примирливого підходу.

Слід виділити діяльність адвоката-медіатора в самостійний вид адвокат-

ської діяльності та прийняти необхідні правові й організаційні заходи щодо його формування і розвитку. Як уже було зазначено, існування самостійного виду адвокатської діяльності обумовлюється особливою сферою та процедурною специфікою діяльності адвоката.

Важливо спеціально зазначити, що запропоноване в цій роботі законодавче відображення адвокатської діяльності щодо участі в якості медіатора в процедурі медіації внесе визначеність і вирішить питання про допустимість виконання адвокатом ролі медіатора. Існуюча в даний час юридична невизначеність щодо можливості здійснення адвокатом медіативної діяльності пояснюється тим, що для вітчизняної адвокатури дане питання є принципово новим і виконання адвокатом ролі медіатора ще не визнано адвокатською спільнотою як один з видів адвокатської діяльності.

Розглянутий вид адвокатської діяльності є новим не тільки в теорії, а й на практиці. Сучасна адвокатура, по суті, не орієнтована на медіативну діяльність. Представники адвокатської спільноти об'єктивно не готові та не пропонують сторонам юридичних спорів надання допомоги у врегулюванні спорів у якості медіатора [5].

Справедливим буде загальне твердження про відсутність у даний час адвокатів-медіаторів, тобто адвокатів, які на професійній основі, в рамках адвокатської діяльності, виконують роль посередників у примирних процедурах.

Такому стану багато в чому сприяє сформований серед юристів і в суспільстві стереотип, згідно з яким адвокат здійснює не підтримуючу, а направляючу функцію при наданні допомоги в юридичних спорах, прагне й повинен прагнути самостійно вирішити проблему довірителя і надати йому підсумковий результат. У рамках даного підходу

роль адвоката полягає у формулюванні рішень за довірителя та у вчиненні від імені довірителя юридично значущих дій. У свою чергу, довіритель повністю покладається на свого адвоката, покладає на нього відповідальність за результат і очікує від нього позитивного результату в справі.

Досягнення такого позитивного результату, як правило, вбачається в представленні адвокатом інтересів довірителя в судочинстві, тобто в процесі вирішення спору державним органом, процесі, заснованому на принципі змагальності. Надання адвокатом допомоги в примиренні, в самостійному досягненні сторонами справедливої, на їхню власну думку, угоди щодо наявних розбіжностей практично виключається в умовах такого ставлення до призначення і змісту адвокатської діяльності. При цьому зазначений стереотип характерний не тільки для діяльності адвокатів, а й для роботи юристів узагалі [5].

Безумовно, для зміни підходу до припинення юридичних конфліктів, усвідомлення і широкої підтримки самостійності сторін у вирішенні власних проблем та виконання адвокатами медіативних процедур, у тому числі, медіативній ролі потрібно підвищення правової культури як суспільства загалом, так і самих адвокатів.

Варто також зазначити, що серед адвокатів можна зустріти твердження, згідно з яким медіація спрямована на подолання не так правового, скільки особистого конфлікту сторін, що більше пов'язано з психологією, ніж з юриспруденцією і, відповідно, для виконання ролі медіатора більше підходить психолог, ніж адвокат або інший юрист. У

зв'язку з цим важливо зазначити, що не слід плутати медіацію з психотерапією, якою медіація апріорі не є. Медіація є юридичною процедурою, тобто проводиться в юридичних спорах, регулюється законодавчо (нехай і в найзагальнішому вигляді) та спрямована на виникнення юридичних наслідків. Тому участь у медіації юристів, включаючи проведення даної процедури юристами-медіаторами, є цілком правильною і логічною.

Висновки

Детально вивчивши питання проблеми і перспективи розвитку й функціонування медіації у вітчизняних судах, можна дійти висновку, що необхідно більш активно інформувати громадян про можливості вирішити суперечку за допомогою процедури медіації за участю професійного медіатора, а також подумати над доцільністю тимчасового введення обов'язкового застосування примирних процедур при вирішенні деяких видів спорів, зокрема: сімейних, економічних, трудових, спадкових, корпоративних і т.д.

Важливо також проводити постійну роботу з інформування населення про можливості мирного врегулювання суперечок у процедурі медіації шляхом організації лекцій, семінарів, виступів на радіо, телебаченні, публікацій у засобах масової інформації та інше, що дозволить популяризувати аналізовану процедуру.

Окремо слід сказати і про те, що діяльність сучасних медіаторів (у більшій мірі адвокатів) повинна бути суворо регламентована законом, оскільки зараз їх статус невизначений, що викликає супротив до якісного запровадження даного інституту в Україні.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – 48 с.

1. Про медіацію: проект Закону України від 17.12.2015 р. № 3665. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463(дата звернення: 08.01.2020).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 08.01.2020).
3. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 09.07.2002 №15-рп/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02> (дата звернення: 08.01.2020).
4. Белінська О. В. Медіація – альтернативне вирішення спорів. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 1 (5). С. 158-173.
5. Вільчик Т.Б. Роль адвоката у реалізації функції медіації у кримінальному судочинстві. *Право та інновації*. № 4 (12). 2015. С. 144-150.
6. Вільчик Т. Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.10. Х., 2016. 491 с.
7. Jay Folberg, Dwight Golann, Thomas J. Stipanowich, Lisa A. Kloppenberg Resolving disputes : theory, practice, and law. URL: <http://readfreepdf.com/read/law/761-resolving-disputes-theory-practice-and-law-aspen-casebook>(Accesses 26 January 2020)
8. Andrew F. Hayes Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis, Second Edition. A Regression-Based Approach URL: <http://readfreepdf.com/read/law/79871> (Accesses 27 January 2020)

Reference

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), Constitutions of Ukraine. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*.1996. vol. №30. 48 p.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019) Project Law of Ukraine “About Mediation”, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463 (Accessed 8 January 2020)
3. The Criminal Procedure Code of Ukraine. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (Accessed 8 January 2020)
4. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam Tovarystva z obmezhenoiu vidpovidalnistiu “Torhovyi Dim “Kampus Kotton klub” shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhennia chastyny druhoi statti 124 Konstytutsii Ukrainy (sprava pro dosudove vrehulivannia sporiv) (2002). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2002, vol. 28, Art. 1333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02> (Accessed 8 January 2020)
5. Belinska, O. V. (2011), “Mediation is an alternative dispute resolution”. *Visnyk Vysshchoi rady yustytzii* , vol.1 (5), pp. 158–172.
6. Vil’chuk, T.B. (2015), “The role of advocate in realization of mediation functions in criminal procedure”, *Pravo ta innovacii*. Vol. 4 (12), pp. 144–150.
7. Vil’chuk, T.B. (2016), “Advocacy as the realization institution of the legal aid right: the comparative legal analysis of the legislation of the European Union countries and Ukraine”, Abstract of Ph.D. dissertation, Judiciary, Advocacy and Prosecutor system, Yaroslav Mudrij National Law University, Kharkiv, Ukraine.
8. Folberg J., Golann D., Thomas J. Stipanowich and Kloppenberg Lisa A. Resolving disputes: theory, practice, and law. URL: <http://readfreepdf.com/read/law/761-resolving-disputes-theory-practice-and-law-aspen-casebook> (Accesses 26 January 2020)
9. Andrew F. Hayes Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis, Second Edition. A Regression-Based Approach URL: <http://readfreepdf.com/read/law/79871> (Accesses 27 January 2020)

Стаття надійшла до редакції 09.02.2020 року